

operato, constat, tum quia absolute de fructibus passionis Christi dicit, per hanc incruentam oblationem uberrime percipi; quod ita generatim non esset proprie dictum de effectu ex opere operato, ut patet ex dictis præcedente sectione; tum etiam quia eodem modo dicit, offerri pro fidelium vivorum peccatis, et aliis necessitatibus; constat autem non subvenire hoc sacrificium omnibus necessitatibus ex opere operato.

9. *Inconvenientia orta ex opinione opposita.* — Tertio possunt ex opposito inferri multa incommoda, que non obscure indicant esse hoc alienum a sensu Ecclesiae. Primum est, quia suppositis fundamentis supra jactis de essentia hujus sacrificii, sequitur, sacerdotem consecrante in peccato mortali justificari per solam consecrationem, dummodo in ea actualiter non peccet, et attritus sit; hoc autem inauditum est in Ecclesia; imo sequitur, licite posse sacerdotem accedere ad sacrificandum pro se cum attritione cognita, quia accedit ad remedium per se institutum ad tollendum peccatum, per quod statim justificabitur; et sic jam justificatus poterit etiam licite sumere sacramentum cum eadem attritione facta contritione per informationem gratiae. Secundum est, quia sequitur, aliquem existentem in peccato mortali, qui prius attritionem habuit, ipso nihil amplius de sua salute vel emendatione cogitante, justificari, solum, quia alias pro eo Missam offert, quod etiam est valde absurdum. Tertium est, esse optimum remedium ad consequendam peccati remissionem sine contritione, petere ab alio sacrificium, seu eleemosynam dare ut pro me Missam faciat; ita, ut, si quis sciens et videns se non esse contritum, sed tantum attritum, hoc remedio utatur, hoc ipso, quod alter pro illo sacrum faciat, justificabitur. Nam hic non erit necessarium, attritionem esse existimatam contritionem, tum quia dicitur sacrificium per se habere hunc effectum; tum etiam quia hic non intervenit obligatio implendi aliud præceptum, ut ad excusandam transgressionem ejus necessaria sit talis existimatio contritionis, quia non est præceptum existendi in gratia, vel habendi contritionem, ut licite possit aliquis petere, pro se offerri sacrificium; ergo si cum attritione remedium est per se institutum ad aliquem effectum, et ad illum est sufficiens, non est necessarium aliud remedium, nec votum illius; sed hoc sacrificium dicitur per se institutum ad hunc effectum; ergo est sufficiens ad illum, quia virtute sua, et ratione sue in-

ficiunt offerat, ipse consequetur effectum; hoc autem remedii genus adversus statum peccati, hoc modo intellectum, alienum est a sensu omnium fidelium, et ad bonos eorum mores parum certe conducens; datur enim illis occasio, ut in agenda poenitentia, veraque cordis contritione procuranda, desidiosi sint. Quartum, quia sequitur, eadem facilitate dici posse, quotiescumque homo, qui peccavit mortaliter, audit Missam cum sola attritione, justificari; nam suo modo offert sacrificium, et quantum est ex modo talis oblationis, consequi potest effectum ex opere operato hujus sacrificii, et alioqui non ponit obicem, quia ad hoc satis esse dicitur, quod sit attritus. Quod si respondeas, oblationem illius non esse sacrificalem, seu sacramentalem, sed privatam tantum, seu spirituale, hoc non constat, quia jam supra ostendimus, hoc offerendi genus non esse mere spirituale et internum, sed esse aliquo modo sacramentale, non quatenus immediate exercetur a privata persona, sed quatenus fit a sacerdote, ut offerente oblationes omnium, qui cum ipso offerunt, et specialiter concurrunt, quorum personas specialiter gerit; et ideo ipsi per illum specialiter offerunt, et effectum ex opere operato participant; ergo omnes etiam consequentur hunc effectum, si attriti sint, nec poterit sufficiens ratio reddi ad hoc negandum, si aliud admittitur.

10. *Occurrit evasione.* — Quintum et magnum inconveniens est, quia peccator semel justificatus hoc remedio sacrificii non indigebit alio ad remissionem peccatorum obtinendam, quod est contra fidem; nam inde sequitur, confessionem non esse simpliciter necessariam ad salutem homini, post baptismum susceptum, mortaliter peccanti, quod est hereticum. Dicetur fortasse, quamvis sacrificium habet hunc effectum, tamen simul cum attritione postulare votum confessionis, semperque manere obligationem illud implendi, atque ita semper confessionem esse necessariam, non obstante prædicta efficacia sacrificii. Sed, licet hoc ita necessario dicendum sit in prædicta sententia, ne fidei sit contraria, tamen revera non dicitur constanter, seu consequenter, quia, quando aliquod remedium est per se institutum ad aliquem effectum, et ad illum est sufficiens, non est necessarium aliud remedium, nec votum illius; sed hoc sacrificium dicitur per se institutum ad hunc effectum; ergo est sufficiens ad illum, quia virtute sua, et ratione sue in-

stitutionis, et non ratione alterius, illum confert; ergo, cum hoc non recte consonat, dicere, quod simul indigeat alio remedio, vel voto illius. Responderi potest, non esse superflua, sed superabundantem gratiam, quod ad eudem finem duo sint remedia per se instituta, sicut inter homines ad obtinendam remissionem injuria factæ, duplex vi teneri solet, scilicet vel submissionis et poenitentiae, vel offerendi magnum aliquid donum. Sed contra, nam licet demus, duo remedia, si sint, non propterea esse superflua, tamen, si singula per se sufficiunt, neutrum potest esse necessarium; et ideo, si unum ut necessarium præscribitur, aliud merito supervacuum censemur. Unde non est simile, quod adducitur, nam homines ad remissionem injuria non requirunt ut necessariam veram poenitentiam de injury illata, sed interdum externis donis contenti sunt, quia magis utilitatem propriam, quam aliorum emendationem querunt; Christus autem poenitentiam et confessionem requirit, tanquam omnino necessarium; et ideo nullum aliud remedium instituit, tanquam per se sufficiens. Et confirmatur ac declaratur in sacramentis vivorum: quando enim faciunt hominem ex attrito contritum, ideo requirunt votum confessionis, quia non per se, sed per accidens id præstant; nam si per se, et ex institutione sua, id haberent, non indigerent adminiculo alterius; nam ad suos proprios ac per se effectus ipsa per se sufficientia sunt; idem ergo haberet hoc sacrificium, si per se esset ad hunc effectum institutum; et hoc non parum confirmant verba Conc. Trid. dicentis, sess. 7, in principio, *omnem gratiam amissam per sacramenta reparari*; nam illa doctrinalis propositio æquivalat exclusivæ, scilicet, per sola sacramenta, quia de sacrificio, ut sic, nunquam quid simile dictum est; tum etiam quia si aliqua gratia amissa per aliud remedium repararetur, jam non omnis gratia amissa per sacramenta restauraretur; vel, si illud aliud remedium non operatur, nisi in ordine ad aliquod sacramentum, jam non est per se institutum ad talem effectum. Et confirmatur tandem, quia omnes fere Theologi (et insinuat etiam Conc. Trident.) ex verbis Pauli: *Probet autem seipsum homo*, colligunt, ex divino præcepto confessionem esse præmittendam communioni, si homo habeat conscientiam peccati mortalis; ut non tantum dispositionem operantis, sed etiam remedium ex opere operato ad talem probationem adhibeat; suppon-

nunt ergo, non esse aliud remedium, quod per se et ex directa institutione Christi habere possit hunc effectum ex opere operato; nam si sacrificium hoc possit prestare, sufficeret sacrificium prius pro se offerre cum attritione, et postea Eucharistiam susciper. 11. Sextum inconveniens est, quia eadem facilitate possit aliquis dicere etiam hoc sacrificium, oblatum pro catechumeno attrito, justificare illum, in voto saltem baptismi. Video responderi posse, non esse parem rationem, quia baptismus, sicut est janua ad alia sacramenta, ita et ad hoc sacrificium; et ideo nullus est capax hujus effectus ex opere operato, nisi per characterem baptismalem. Sed, licet hoc verum sit de proprio ac vero effectu ex opere operato, ut infra dicemus, nihilominus tamen argumentum factum utile est ad ostendendum inefficacia esse fundamenta, quibus prima opinio nitebatur. Nam etiam pro catechumeno potest offerri hoc sacrificium, ut Deus illi remittat peccatum, et gratiam conferat, et consequenter ad hoc habet aliquam efficaciam, alias non recte offeretur; ergo ex hujusmodi modo offerendi et causandi non potest inferri efficacia talis effectus ex opere operato, neque impetratio infallibilis, etiam si sacrificium oblatum in ratione sacrificii infinitum sit. Ac simile argumentum est: nam hoc sacrificium offerri potest pro baptizato peccatore non attrito, ut ei gratia et remissio peccatorum conferantur; non posset autem sic licite offerri, si immediate ex opere operato esset talis gratia conferenda; nam, sicut illicitum est, dare sacramentum homini indisposito ad effectum ejus, ita esset illicitum applicare sacrificium homini indisposito ad effectum ejus ex opere operato; ergo, cum illa applicatio licita sit, et in Ecclesia usitata, signum est posse ad aliquid aliud fieri, quam ut conferat effectum ex opere operato; ergo ex illa, ut sic, nunquam licet inferre hujusmodi effectum, nisi aliquid aliud adjungatur, unde constare possit. 12. *Illatio ex inconvenientibus.* — Ex his ergo omnibus satis colligitur, ex Christi promissione, aut institutione non posse colligi hujusmodi effectum, neque esse in Ecclesia sufficiens aliquod indicium talis institutionis; et potius esse multa, quæ satis indicant, nullam fuisse de hoc effectu Christi promissionem. Hujus autem rei congruentia reddi potest, quia licet de potentia absoluta Christus hoc facere potuerit, non tamen fuit necessa-

rium, neque expediens juxta ordinatum prudenter modum; quae autem a Deo sunt, ordinata sunt. Institut enim Christus Dominus ad remedium peccati originalis, et mortalis, duo medicamenta, quae per se voluit esse ad hujusmodi effectum sufficientia et necessaria; et ideo non fuit conveniens, remedium aliud ab his distinctum ad eundem effectum per se instituere. Quod autem illud remedium magis in sacramento quam in sacrificio positum fuerit, non sine sufficiente ratione factum etiam est, tum quia sacramentum per se primo ordinatur ad sanctificationem suscipientis, et ideo elevatum est ad conferendam sanctificationem gratiae omnibus modis; sacrificium vero ex se ordinatur ad coendum Deum, et consequenter ad impetrandum aliquid ab illo, vel ad satisfaciendum illi propria debita, et ideo non oportuit sacrificium elevari ad extraneum effectum, quasi alienum, et sacramentorum proprium; nam Deus tamenquam rem elevat ad operandum convenientem modo in suo ordine et ratione; tum etiam quia sacramentum, vel in receptione consistit, vel per eam applicatur ad agendum, et ideo per illam aliqualiter homo disponitur, et saluti suae cooperatur; at vero sacrificium de se, et per solam extrinsecam denominationem applicari potest, et ideo non erat proportionatum instrumentum ad hujusmodi effectum. Nam propter hanc fortasse causam, etiam ipsum sacrificium crucis, quod ad sanctificationem hominum quoad sufficientiam fuit potissimum, noluit Christus, ut per se solum esset efficax, vel ad minimum gradum sanctificationis conferendum, nisi per sacramenta, vel alia opera, applicaretur.

43. Non contrito homini remissionem peccatorum non impetrat hoc sacrificium immediate. — Dico tertio: hoc sacrificium non potest valere etiam per modum impetrationis ad conferendam vel obtinendam immediate gratiam aut remissionem peccati homini existenti in peccato mortali, et per solam attritionem disposito. Dico, immediate, id est, sine media contritione aut confessione, ita ut, perseverante sola attritione, ei infundatur gratia absque ullo sacramento realiter suscepto. Hujusmodi enim effectus est contra, vel praeter legem ordinariam a Deo statutam; et ideo inordinatum esset, illum postulare; nam, quia Deus statuit, neminem justificare, nisi per baptismum vel absolutionem, in resuscepta, vel in voto per contritionem, inordinatum esset, a Deo petere, ut parvulo det-

gratiam sine baptismo, vel adulto sine contritione aut sacramento, sicut esset etiam inordinatum petere, ut det alicui characterem Ordinis sine sacramento Ordinis, et sic de aliis, quae sine speciali miraculo et exceptione ab universalis lege fieri non possunt; ergo nec sacrificium potest licite offerri ad hoc obtinendum a Deo, neque cum tali oratione conjungi; ergo impetratio non provocabit Deum ad misericordiam, sed potius ad iram; talis ergo impetratio huic sacrificio non convenit. Dices, interdum posse a Deo postulari aliquid praeter legem ordinariam, alias nunquam liceret a Deo miraculum petere. Respondetur, illud ipsum esse praeter ordinariam legem, ex aliquo extraordinario dono seu motione Spiritus Sancti; nos autem hic loquimur secundum legem ordinariam, ac proprium hujus sacrificii institutionem. Si autem interdum Spiritus Sanctus speciali instinctu et dono moveret hominem ad id petendum, et propter eum finem sacrificium offerendum, jam tunc ipse etiam daret virtutem impetrandi; tamen hujusmodi motio seu instinctus Spiritus Sancti non facile credendus est, quia vix esse potest utilis, nedum necessarium, ut sanctificetur homo per solam attritionem sine ullo sacramento.

44. Sacrificium hoc, impetrata dispositione necessaria, gratiam primam impetrare vult. — Dico quarto: hoc sacrificium posse nobis impetrare gratiam primam et remissionem peccati mortalis, impetrando nobis sufficientem dispositionem ad hujusmodi effectum. Haec conclusio sequitur evidenter ex praecedentibus, a sufficiente enumeratione partium; nam hoc sacrificium potest offerri ad hunc effectum, juxta primam conclusionem; et non ex opere operato, juxta secundam; ergo per modum impetrationis, quia non est alius modus causandi praeter hos; non autem impetrando immediate, juxta tertiam conclusionem; ergo saltem mediate, media scilicet sufficiente dispositione, cum non sit possibile aliud remedium, quod a nobis possit ratione aliqua excogitari; et hoc esse videtur, quod dixit Concilium Trident.: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam et donum penitentiarum concedens, crimina et ingentia peccata dimittit.* Et hic est sensus omnium Patrum, quos inter confirmandam primam sententiam citavimus, ut patet tum ex eorum verbis; tum ex omnibus, quae dicta sunt. Est etiam haec doctrina communis Scholasticorum. D. Thom., in 4, d. 42, q. 2, quest. 2, ad 4,

dicit, Eucharistiam, in quantum est sacramentum, habere effectum in omni vivente, in quo requirit, vitam praexistere; sed in quantum est sacrificium, habere effectum etiam in aliis, pro quibus offertur, in quibus praexigit vitam spiritualem in actu, sed in potentia tantum. *Et ideo si eos, inquit, dispositos inveniat, eis gratiam obtinet, et per consequens peccata mortalia in eis delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat.* Idem sentit Durandus, ibid., quest. 4; Major, quest. 4; Soto, dist. 43, quest. 2, art. 1; nec aliud sensit Petrus Soto, dicta lect. 7; nec Gabriel supra, et lect. 26 et 27, et latius in 83; Albertus Pighius, Controvers. 5; et Gasp. Cassal, lib. 2 de Sacrific. Miss.; et Canis., in Catech., cap. de Euch., quest. 6. Idem Turrian., lib. 1 pro Canonib. Apost., cap. 24; Ruard., Can. et Cordub., locis citatis.

45. Quorundam placitum. — Sed superest explicandum, qualis sit haec impetratio, an scilicet sit infallibilis, et ideo dici possit ex opere operato, vel non sit ita certa. In utramque enim partem graves rationes et conjecturæ occurunt. Quod enim haec impetratio incerta sit, censem Durand., Cano et Cord. Et probatur primo, quia ita experimur non statim converti peccatorem, pro cuius conversione sacrificium Missæ offerimus; imo nec specialiter moveri ad pœnitentiam agendum. Secundo, quia contritus est dispositio libera, pendens ex hominis voluntate; ergo ex hac parte non potest infallibiliter impetrari, quia ad summum impetrari potest divinum auxilium, quod, aut est excitans, aut adjuvans, seu concomitans. Hoc posterius est, quod immediate influit in ipsum actum contritionis; unde, cum non determinet voluntatem ad unum (alias tolleret libertatem), non potest esse efficax in actu secundo, nisi concurrente simul libera cooperatione voluntatis; et ideo non potest in se infallibiliter impetrari, sed ad summum, veluti in actu primo, quatenus intelligitur Deus esse paratus ad concurrendum, voluntate nostra cooperante; quod non satis est, ut ipsa actualis contritus sit infallibilis, quod nunc intendimus; auxilium autem excitans præveniens, etiam si admittamus semper impetrari per sacrificium (quod satis incertum est, ut dixi), tamen ratione illius non est infallibilis conversio. Dices, hoc esse verum generaliter loquendo de hujusmodi auxilio; esse tamen quoddam particulare auxilium accommodatum et efficax, quo posito, infalli-

biliter sequetur conversio, et hoc posse per sacrificium infallibiliter obtineri. Sed contra; nam, ut alibi ostendendum est, nullum est tale auxilium efficax ex intrinseca perfectione seu motione talis auxilii, sed solum ex præscientia Dei conditionata, qua scit Deus, quid unaquaque voluntas operatura sit, hoc vel illo modo excitata et mota; at vero, nec per orationem, nec per sacrificium, videtur posse impetrari infallibiliter haec gratiae opportunitas, seu efficacia, que pendet ex divina præscientia; sed ad sumnum talis, vel talis motio, quae interdum habebit effectum in uno et non in alio; et eodem tempore, pro quo utrique impetratur per sacrificium, et similiter in uno et eodem pro diversis temporibus accidere potest.

46. Aliorum sententia. — Aliorum vero sententia est, hunc effectum esse infallibilem aliqua ratione ex vi alicuius promissionis. Et primum explicare oportet, hoc esse possibile, advertendo, hanc promissionem non esse existimandam ita absolutam, ut non pendaat aliquo modo ex hominis dispositione, ac cooperatione; hoc enim commune est fere omnibus effectibus gratiae; nam si sint habituales, pendent ex actuali dispositione, vel saltem requirunt, ut non ponatur obex; si sint actuales, et perfecte humani, requirunt consensum liberum, et animi attentionem sufficientem; si vero tantum sint motiones gratiae excitantis vel prævenientis, saltem requirunt opportunitatem homini accommodatam; nam si homo sit actu dormiens, nec tunc est dispositus ad recipiendam Dei motionem, nec etiam excitandus statim est e somno, ut illuminetur, at vero est propheticus modo illuminandus; et idem est, si ita sit intentus aliis rebus, ut moraliter non possit de sua conversione cogitare. Et hoc ad sumnum probat experientia supra adducta, quod non omnes sentiunt in se hujusmodi motionem; est enim hoc verum de tempore, quo homo non est dispositus; vel potius inde solum inferri potest, nobis non esse notum tempus, pro quo datur hoc auxilium, ratione sacrificii, quia fortasse expectat Deus opportunum tempus juxta capacitatem nostram, et suæ sapientie dispositionem; et ideo a nobis ignoratur, quoniam illud sit. Quod ergo hoc modo possit impetrari hoc auxilium, non videtur dubium, nec contrarium potest experientia constare. Unde multa ex his auxiliis numerantur inter effectus sacramentorum ex opere operato, quos necesse est, aliquo modo esse in-

fallibles; ergo eodem modo potuit Christus promittere ratione hujus sacrificii aliquod auxilium, quo peccator ad poenitentiam excitetur, si ipse non ponat obicem, et sit capax et in opportunitate debita ad tale auxilium suscipiendum. Neque enim necesse est, ut effectus censeatur infallibilis, quod statim eodem momento detur, quo sacrificium offeratur; sed opportuno tempore, ad quod maxime ordinari debet intentio offerentis, de quo latius diximus, agentes de effectibus sacramentorum. Atque hoc eodem discursu ostendi potest, non solum auxilium sufficiens, sed etiam efficax, posse hoc modo impetrari infallibiliter, quia sine dubio potest licite, et sancte ab offerente postulari et intendi, quod scilicet Deus peccatorem moveat, eo tempore et modo, quem Deus ipse scit opportunum futurum, ut ille convertatur. Potuit etiam Christus hoc promittere; quid enim repugnat, cum totum hoc pertineat ad opus gratiae, et sub meritum Christi cedererit? Solum superest probandum, ita fecisse; potest autem verisimiliter probari ex illis verbis Concil. Trid., sess. 22, cap. 2: *Per ipsumque fieri, ut gratiam inveniamus in auxilio opportuno;* et ex illis: *Donum poenitentiae concedente, etc.;* nam auxilium opportunum idem videtur esse, quod auxilium efficax. Donum autem poenitentiae est auxilium adjuvans in actu secundo, seu perfecta contritio, qua etiam ingentia peccata remittuntur. Loquens autem absolute Concilium, et requirens ex parte hominis aliquam dispositionem, videtur loqui de impetracione infallibili. Et confirmatur, nam hic effectus gratiae est valde necessarius hominibus; ergo oportuit, ut certa et infallibili lege posset a Deo obtineri per aliquod remedium legis gratiae a Christo institutum; sed nullum est aliud praeter hoc sacrificium; nam per nullum sacramentorum datur, ut de tractatis hactenus constat, et de reliquis certius est.

17. *Per sacrificium hoc auxilium etiam efficax impetrari potest.* — *Impetratio talis oblationi sacrificii infallibiliter non respondeat.* — Hæc res mihi videtur obscura et incerta; tamen imprimis verisimilius videtur posse interdum per hoc sacrificium impetrari, non solum auxilium sufficiens, sed etiam efficax, atque adeo contritionem ipsam. Hoc, ut minimum, suadent verba Concil. Trid.; sumitur etiam ex verbis D. Thom. supra citatis, et ex aliis auctoribus. Et ratio facta id etiam convincit, quia hic effectus impetrabilis est (*ut sic dicam*), et pro eo impetrando potest

hoc sacrificium sancte offerri; ergo impetrabitur aliquando. Secundo vero existimo probabilius, non posse hunc effectum vocari infallibilem. Primo quidem, quia effectus proprii sacramenti et sacrificii, prout infallibilis sunt, non dantur juxta præscientiam Dei respectu futurorum, sed juxta dispositionem ejus, cui sacramentum applicatur, vel pro quo offeratur sacrificium; alias dicere quis posset, sacramentum dare gratiam ei, qui bene usurus est illa, non autem ei, qui male usurus est, etiam si cætera sint paria. At vero, quod auxilium sit efficax, non semper est juxta dispositionem ejus, pro quo offeratur sacrificium; nam fieri potest, ut sit minus efficax in melius disposito. Qua fere ratione supra dicebamus, auxilium efficax ad perseverandum non esse effectum ex opere operato sacramenti Eucharistiae. Item, nullum est sufficiens fundamentum, ut asseramus, Christum promisso hujusmodi effectum, aut absolute, aut sub aliqua certa conditione, quæ vel a nobis explicari, vel aliqua certa lege comprehendi possit. Denique nulla est congruentia ad hujusmodi promissionem suadendam, quia ad spem peccatorum erigendam, satis est, quod intelligent, se posse impetrare hoc donum per hoc sacrificium, si cum timore et tremore accendant. Addo etiam, si pro se ipsis orent, vel offerant, et impedimentum non apponant, impetracionem fore infallibilem, saltem ex promissione orationi facta. Aliunde vero, nemini confidant, sed timeant, expedit, ut intelligent, effectum hunc non esse infallibilem, quatenus ex oratione, vel oblatione alterius provenire potest. Accedit, quod supra in simili dicebam, ex aliis rationibus, vel causis universalioribus divinæ providentiae fieri posse, ut saepè non expedit, hoc donum concedere alicui personæ, etiam si speciale impedimentum ex parte ejus non intercedat. Quin potius addo, non esse infallibilem impetracionem alicujus auxillii specialis, seu extraordinariæ motionis, fundatam in aliqua speciali promissione, nam Conc. Trident. non de hoc loquitur, ut supra ostendi. Et nunc addi potest aliud argumentum, quia Concilium non fundat doctrinam suam in promissione, sed tantum in natura et dignitate sacrificii; loquitur ergo de communis impetracione, quæ non semper infallibilis est; et sunt præterea alia conjectura, quia effectus infallibilis requirit certam aliquam dispositionem, qua posita,atur, et sine illa non datur; hic autem non ita est; nam hic effectus

interdum impetratur homini obstinatissimo in peccatis, non autem minus peccatori. Item gratia auxilians certa lege promissa, et quasi sacramentalis, semper promittitur ut annexa alicui gratiae sanctificanti, ut patet in omnibus sacramentis; hoc autem auxilium ut impetretur, nec presupponit gratiam sanctificantem, nec illam secum necessario affert, ut ex dictis constat. Item effectus infallibilis est determinatus, et in numero, et in perfectione; hic autem non est hujusmodi, sed impetrari potest, interdum uni, interdum multis, interdum majus, interdum minus, juxta intentionem vel petitionem offerentium, etiam si ex parte eorum, pro quibus fit oblatio, non sit disparitas. Non est ergo hic effectus ex opere operato proprie, sed tantum per modum impetracionis.

18. Fundamenta aliarum opinionum ex dictis expedita sunt; nam omnia juvant et confirmant nostram sententiam, et juxta illam commode explicantur, quod præsertim de fundamentis primæ sententie magis patebit ex sectione sequenti.

SECTIO IV.

Utrum sacrificium Eucharistiae per se conferat ex opere operato augmentum gratiae, et interdum, saltem per accidens, primam gratiam.

1. *Opinio quorundam.* — *Petrus et Dominicus Soto a calumnia vendicantur.* — *Consecrarium ex hac opinione.* — Prima sententia esse potest, hoc sacrificium, oblatum pro homine justo, conferre illi vi sua aliquod augmentum gratiae habitualis, non ratione alicujus meritorii actus, qui in illo excitetur; hoc enim, nec contingit, nec ullo fundamento affirmari potest; sed immediate. Hæc opinio tribuitur Petro Soto, lect. 7 de Eucharist., et Domin. Soto, in 4, dist. 43, quæst. 2, art. 4. Sed hi auctores, licet obscure loquantur, nunquam tamen hunc sensum satis declarant. Potest autem fundari omnibus conjecturis supra adductis. Primo, quia sacramentum Eucharistiae conferre per se augmentum gratiae; ergo et sacrificium Eucharistiae. Patet consequentia, quia in suo esse, est tam perfectum, et in ratione sacrificii est magis intentum, quam in ratione sacramenti, ut supra dixi. Secundo, quia hoc sacrificium est infinitum in ratione sacrificii, quia in eo Christus sacrificat; ergo sicut in illo applicatur satisfactio Christi quoad remissionem poenae, ita et meritum Christi quoad aliquam gratiae infusio-

nem; cur enim tanto sacrificio tribuendum est id quod est imperfectum, non autem id quod perfectius est? Aut cur in remissione poenæ habet infallibilem impetracionem, non autem in gratiae augmentatione? cum valor ejus ad utrumque sufficiat superabundanter; maxime quia de ratione sacrificii est habere vim ad impetrandam gratiam; ergo nobilis sacrificium majorem habet vim; ergo infinitum sacrificium, infinitam vim; ergo infallibilem impetracionem. Tertio, quia non est verisimile, sacrificium hoc, ut fuit in nocte eoenæ a Christo oblatum pro Apostolis, non contulisse illis ex opere operato aliquam gratiam, cum fuerit infinitæ efficacitatem; ergo idem modo censendum est de nostro sacrificio. Juxta hanc autem opinionem consequenter dicendum videtur, hoc sacrificium, quamvis per se non sit institutum ad dandam primam gratiam et remissionem peccati mortalis, per accidens tamen posse hunc effectum dare, interveniente bona fide, ac remoto obice per attritionem; nam juxta communem opinionem Theologorum, quicquid confert augmentum gratiae ex opere operato, conferre etiam potest, saltem per accidens, primam gratiam et remissionem peccati, ut patet in sacramento Eucharistiae, et in omnibus sacramentis vivorum; ergo idem erit in hoc sacrificio.

2. *Eucharistiae sacrificium ex opere operato non auget gratiam.* — *Ratio conclusionis.* — *Congruentiae.* — Dico primo, sacrificium hoc non conferre gratiam augmentum ex opere operato. Hæc conclusio colligitur ex omnibus auctoribus supra citatis; et Soto etiam in 4, d. 11, quæst. 2, art. 5, absolute negat, posse hoc sacrificium dare gratiam, nisi per modum meriti. Sumitur etiam eodem modo ex tota antiquitate, quo doctrina tradita in sectione precedentie, quia nimis nulla mentio talis ex opere operato in antiquis Doctoribus inventur, neque Christi promissio aut lex confingenda est sine sufficiente fundamento. Et declaratur breviter: nam dupliciter potest intelligi hic effectus. Primo, de immediato augmentatione gratiae habitualis, sine aliquo actu meritorio ejus, cui augetur. Secundo, de hoc augmentatione, mediante actu, ita tamen ut ipse actus detur ex opere operato, ratione sacrificii. Primus modus est certe improbabilis, non solum quoad efficaciam ex opere operato, sed etiam quoad quamcumque impetracionem, alias posset hoc sacrificium offerri pro parvulo baptizato, ut ei gratia augeatur. Patet sequela, quia ad hunc effectum non est neces-

sarius actus ejus qui recepturus est effectum, sed tantum offerentis, ut supponimus; ergo parvulus ex hoc capite capax est hujus effectus; et alioqui ratione baptismi etiam est capax effectum ex opere operato, si aliunde non repugnet; ergo ex parte offerentis potest etiam fieri oblatio, et habebit effectum. Consequens autem est inauditum in Ecclesia; et revera esset valde temerarium, sacrificium pro parvulo offerre hac intentione. Et idem argumentum fieri potest de homine dormiente, pro illo tempore, quo dormit, et de phrenetico, amente et similibus. Neque enim consequenter dici potest, requiri aliquem actum per modum dispositionis necessariae, quamvis gratiae augmentum non detur tantum ob meritum illius, sed ob sacrificium; quotiescumque enim augmentum gratiae habitualis datur ex opere operato, non requirit actualem dispositionem in suscipiente, sed solum, quod sit in gratia, ut supra ostensum est de Eucharistiae sacramento, et de ceteris sacramentis vivorum; et ideo confirmatio vel Eucharistia data parvulo auget ejus gratiam sine actu ejus; idem ergo faceret hoc sacrificium applicatum parvulo, si ex se esset operativum talis effectus; cum ergo ex omnium consensu constet hoc sacrificium non posse ita operari in parvulo baptizato, signum est, hoc sacrificium non esse operativum, neque impetratum talis effectus. Ratio autem a priori hujus veritatis est, quia Christus non instituit ad hunc finem hoc sacrificium, neque ei promisit hujusmodi effectum. Hujus autem rei congruentia reddi potest ex his, quae D. Thomas supra citatus tradit, quia Eucharistia, ut sacramentum, ordinata est ad dandum augmentum gratiae, et nutriendam charitatem, et ideo, ut est sacrificium, ad alium effectum, nimurum ad satisfactionem peccatorum, ordinata est. Neque etiam oportuit ad eumdem finem plures causas instituere, nec diversarum causarum effectus confundere; nam sicut conveniens fuit, ad effectus necessarios gratiae convenientia media instituere, ita non oportuit ad eumdem effectum sine causa multiplicare. Quod præterea in hunc modum declaratur: nam augmentum gratiae ex opere operato dupliceiter dari solet. Primo propter se, ad nutritionem charitatis, et hoc modo datur per Eucharistiam, ut sacramentum, non vero ut sacrificium, ob rationem prædictam, quam magis in solutionibus argumentorum explicabo. Secundo modo datur augmentum gratiae propter aliquem speciale finem seu effec-

tum; ut per Ordinem, ad digne ministrandum; per matrimonium, ad sustinenda illius status onera, et sic de aliis. Per hoc autem sacrificium non datur propter aliquem speciale finem aut ministerium; nullus enim cum aliquo fundamento assignari potest; nam remissio vel satisfactio pro poena, ad quam per se videtur ordinari hoc sacrificium, non requirit speciale augmentum gratiae; impetratio autem aliorum effectuum, ad quam etiam institutum est hoc sacrificium, non requirit augmentum gratiae in eo, pro quo offertur, quia nec impetratio debet in illa fundari, sed in valore ipsius sacrificii, nec ad impetrando alios inferiores effectus supponi debuit impetratio altioris et nobilioris effectus, qualis est impetratio augmenti gratiae habitualis sine merito recipientis et sine applicatione alicujus sacramenti. Atque hoc confirmari potest ex aliis adductis in secunda conclusione, præcedenti sectione; nam haec duo valde sunt inter se connexa et similia.

3. *Corollarium.* — Atque hinc consequenter fit, si hoc sacrificium non confert hujusmodi augmentum ex opere operato, neque per illud impetrari posse, neque omnino debere a Deo peti, secundum legem ordinariam loquendo, quia esset petere effectum gratiae præter ordinarium modum a Deo statutum et absque ulla causa sufficiente illius, id est, sine merito operantis, et sine ulla causa, quæ possit ex opere operato illud conferre. Ex eisdem etiam principiis supra positis facile excludi potest alius modus augendi gratiam ex opere operato, medio actu meritorio ipsius recipientis, quia talis actus non potest esse effectus ex opere operato hujus sacrificii; ergo neque effectus gratiae ab illo proveniens potest huic sacrificio attribui ex opere operato. Antecedens probari potest eisdem rationibus et conjecturis, quibus in præcedente sectione usi sumus; est enim fere eadem ratio. Quocirca loquendo de modo impetrationis, verissimum quidem est, posse per hoc sacrificium alteri impetrari auxilium, vel sufficiens, vel efficax ad efficiendum actum, quo in gratia crescat; nam si hoc potest impetrari homini peccatori, cur non magis justo? Qui effectus non videtur ita infallibilis, ut censendus sit ex opere operato. Unde nec omnino definitus est, sed multiplex esse potest et varius, vel juxta intentionem offerentis, vel juxta dispositionem et indigentiam ejus, pro quo fit oblatio, vel certe juxta dispositionem divine providentiae. Quod ita explicari potest: nam auxilia gratiae,

que per sacramenta dantur ex opere operato, tendunt ad certos et determinatos fines, et dantur juxta dispositionem suscipientis, ut in confirmatione ad confitendum fidem, etc. At vero hoc sacrificium potest impetrare auxilium ad omnes fines et ad omnes actus, et ad vincendam quamcumque tentationem, et in majori vel minori gradu, etiamsi dispositio inæqualis sit; ideo verisimilius est, hoc auxilium non esse ad unum determinatum, neque etiam tam universaliter promissum infallibiliter ex vi institutionis, nec in promissione fundari, sed in valore ipsius sacrificii, determinari autem ex intentione offerentis, adjuncta misericordia Dei, qui interdum non concedit quod petitur, ut aliud donet, quod opportunius est, magisque expedit ei, pro quo fit oblatio. Nullo ergo modo augmentum gratiae potest vere sic proprie dici effectus hujus sacrificii ex opere operato.

4. *Nec per accidens per sacrificium Eucharistiae prima gratia potest dari.* — Dico secundo: per hoc sacrificium non potest conferri prima gratia aut remitti mortale peccatum, etiam per accidens. Probatur opposito fundamento præcedentis opinionis; nam, quod non potest per se conferre ex opere operato augmentum gratiae, non potest etiam per accidens dare primam gratiam. Sed hoc sacrificium non potest per se dare augmentum gratiae. Ergo nec primam gratiam per accidens; ergo nec remissionem peccati mortalis, quæ non fit sine prime gratia infusione. Accedit, quod in hoc sacrificio, respectu ejus, pro quo offertur, vix potest re ipsa distinguiri talis effectus per accidens, aut per se actus; unde, si per se fieri non potest, ut ostensum est, nec per accidens poterit. Antecedens declaratur, quia tunc gratia prima dicitur dari per accidens, quando per se requirit contritionem, et ratione ignorantiae seu bone fidei datur cum sola attritione, existimata contritione; hic vero non habet locum haec ignorantia, neque est necessaria talis existimatio contritionis, ut supra dicebam, quia hic non intervenit aliquod præceptum, cuius transgressio excusa sit per hujusmodi ignorantiam vel existimationem, quia non tenetur homo prius conteri, quam pro se faciat sacrificium offerri; ergo si hoc sacrificium potest aliquando dare primam gratiam homini attrito, hoc etiam poterit, etiamsi attrito cognita sit, quod est per se facere, et non per accidens. Si ergo per se non potest, nec per accidens potest.

5. *Ad positas in initio rationes responsio.* —

Ad primum ergo argumentum in principio positum negatur consequentia; est enim diversa ratio de Eucharistia, ut sacramento, et ut sacrificio. Primum ob generalem rationem precedente sectione insinuatam, quod sacramentum ex generali ratione sua ad sanctificationem fidelium ordinatur; sacrificium vero ad cultum Dei. Deinde, quia Eucharistia, ut sacramentum, datur in alimentum spirituale, ut in ipsa etiam exteriori sumptione significatur; ut sacrificium autem ordinatur ad Dei cultum et ad impetrandum a Deo veniam peccatorum vel gratiam, media nostra cooperatione et dispositione. Nec refert, quod hoc mysterium primario institutum sit sub ratione sacrificii, quia inde solum fit, non esse primario institutum ad efficiendum in nobis aliquid, sed ad colendum, et placandum Deum, et ad memoriam passionis Christi recolendam, et ideo non est necesse, ut præcipius effectus ejus ex opere operato sit ei promissus, ut sacrificium est, sed quatenus sumitur ut sacramentum. Ad secundum responsum jam est, ex sacrificii infinitate nihil posse colligi, ut constat ex ipso sacrificio crucis, sed totam rem pendere ex institutione et promissione Christi; cur autem huic sacrificio non fuerit promissus hic effectus, sicut sacramentis, jam plures congruentiae et rationes sunt a nobis datae, quamvis voluntas Christi pro ratione sufficiat. Sunt enim haec remedia et causæ salutis nostræ diversarum rationum, et singulæ in suo ordine habent suam propriam perfectionem et excellentiam; et ideo necesse non est, ut, quod uni convenit, conveniat etiam alteri, etiamsi absolute perfectum sit; maxime, quia cum Eucharistia sub una ratione habeat promissionem gratiae adjunctam, necesse non est, ut sub altera etiam ratione, scilicet, sacrificii, illam habeat, sed sub ea ratione habet alium modum operandi magis universalem, quem non oportuit quoad omnia esse infallibilem ex vi alicujus promissionis, sed solum per modum impetrationis. Neque obstat gradatio in arguento facta; concedo enim, sacrificium hoc habere infinitam dignitatem, ob quam Deo placeat; nihilominus tamen tota hæc infinitas sine speciali lege aut promissione non sufficit ad infallibilem impetracionem, quia non infert necessitatem divinæ voluntati, nec intrinsecè includit voluntatem Christi efficacem circa talē effectum, ut supra declaratum est. Ad tertium respondeatur, quoad effectum ex opere operato, idem dicendum esse de sacrificio a Christo oblatō.